- *ANNULLAMENT TAZ-ZWIEG –*
- *ARTIKOLU 19 (1) (d) u (f) TAL-KAP 255 -*

IL-PRIM' AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. RAYMOND C. PACE LL.D.

Seduta ta' nhar il-Hamis, 27 ta' Gunju 2002

Kawza Numru: 46
Citazzjoni Numru: 921/00/RCP

Ruth Formosa

vs

Ahmed Enan

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-attrici zzewget lill-konvenut fil-25 ta' Ottubru 1996, bir-rit civili, kif jirrizulta mic-Certifikat taz-Zwieg hawn anness u mmarkat bhala Dok. "A".

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tieghu;

U illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga;

U illi dan l-istess zwieg kien marbut ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur kif ser jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

U illi ghalhekk, l-imsemmi zwieg huwa null u bla effett ghat-termini tal-**artikolu 19 (1) (g) u / jew (d) u / jew (f) tal-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.**

Illi l-istess attrici talbet lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn l-attrici u l-konvenut huwa null u bla effett fil-Ligi.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li huwa ngunt sabiex jidher ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat il-verbali tas-6 ta' Frar 2001; tal-20 ta' April 2001; tat-2 ta' Lulju 2001; tat-30 ta' Ottubru 2001; tas-7 ta' Jannar 2002 u tat-18 ta' Frar 2002.

Rat ir-rikors tal-attrici Ruth Formosa tat-12 ta' Marzu 2002 a fol. 16 u d-digriet sussegwenti tal-Qorti tat-13 ta' Marzu 2002.

Rat il-verbal tal-14 ta' Marzu 2002 fejn il-kawza giet differita ghan-notifika tal-konvenut permezz tal-**artikolu 187 (3)** b'pubblikazzjoni f'gazzetta lokali wahda.

Rat in-nota tal-attrici ta' l-4 ta' April 2002 fejn esebiet zewg affidavits flimkien ma' kopja ta' pagna mill-gazzetta "The Malta Independent" bl-avviz tal-kawza in segwitu tad-digriet tat-13 ta' Marzu 2002.

Rat li minkejja li saret il-pubblikazzjoni tal-avviz tal-kawza f'gazzetta lokali u tal-Gvern il-konvenut baqa' ma prezenta l-ebda nota ta' eccezzjonijiet u ghalhekk baqa' kontumaci.

Rat il-verbal tat-28 ta' Mejju 2002 fejn fuq talba ta' Dr. Anthony Ellul ghall-attrici l-kawza giet differita ghall-lum 27 ta' Gunju 2002 ghas-sentenza.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(A) L-AZZJONI ATTRICI.

Illi l-attrici fil-premessi taghha tghid illi l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat minhabba difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha' kif ukoll minhabba li l-kunsens taghhom inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg u ghaliex il-partijiet jew wahda minnhom rabtu l-kunsens taghhom ma kundizzjoni li terreferi ghall-futur.

(B). PRINCIPJI LEGALI.

Illi dawn il-premessi huma kkontemplati fl-**Artikolu 19 (1) (d) (f) u (g) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe` **l-Att dwar iz-Zwieg.**

Illi l-attrici tissottometti illi z-zwieg bejnha u bejn il-konvenut ghandu jigi dikjarat null *inter alia* abbazi ta' l-**Artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid*:*

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja

mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring"

(***Viladrich, P.J.,*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (**Viladrich, P.J.,** op.cit.,* pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – ***Art. 19 (1) (d)*** *– biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni*

ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ***("Isabelle Zarb vs Stephen Attard"*** *– P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' inkompatibilita' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu* ***(d)*** *ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha mpossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".*

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku **("Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana"** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju,1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *"discretio judicii"* hu kuncett guridiku intrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista ***Colagiovanni*** meta sostna li:-

*"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" ……… richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che ……… si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (***Forum***, 1990, Vol. 1 part I,* p. 72).

Illi pero`, kif gja` inghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato* l' *uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena"* ***(Pompedda, M.F.,*** **"Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski"** – ***Pompedda – Zagglia,*** **"Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza "**Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il

darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju"* (ara, **"Emanuel Camilleri v. Carmen Camilleri"**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid "*Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju* **("Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt"**, P.A., 15 ta' April 1996)".

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19(1)(d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, "**Jacqueline Cousin v. Bernard Simler"**, P.A., 3 ta' Gunju 1998; **"Roseanne Cassar v.**

Kenneth Cassar", P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u **"Carmelo Grima v. Mary Andrews"**, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)" ***(Bersini, F.,*** **"Il Diritto Canonico Matrimoniale."** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter

contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li inghad li:-

"… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole" (***Pompedda, M.F.,*** **"Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio**

Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.” (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095 (3))** tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibilita` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibilita` vera f’ dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta’ anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` *“di intendere e/o di volere”. “L’ incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale”, jghid il-Bersini, “rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso” (op. cit.,* p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta’ definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation;*

*the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (**Viladrich, P.J**., op. cit.,* p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi **"Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana"** (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u "**Anna Galea v. John Walsh",** (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *"the community of life and love".*

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **"Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole"** (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn inghad li:-

"l-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-

partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif inghad fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) *inoltre* l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbili.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja. Vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001);

"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

*"**art.19 (1) (f)** "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".*

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) **u "Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principjі hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee` Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neccesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda

setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu immedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi wiehed jinnota li l-konvenut ma prezenta ebda nota tal-eccezzjonijiet u ghalhekk baqa' kontumaci, pero' huwa *ormai* stabbilit fil-gurisprudenza nostrali li l-kontumacja ma hijiex ammissjoni, izda oppozizzjoni u ghalhekk din il-Qorti xorta ghandha tidhol sabiex akkuratament tezamina l-provi sabiex tara u fl-ahharnett tiddeciedi jekk il-provi prodotti waslux ghall-konvinciment morali fil-gudikant li jaccetta t-talba attrici ghan-nullita' tal-istess zwieg.

Illi dan ghandu sinifikat iktar partikolari f'kazijiet ta' din ix-xorta ghaliex anke fil-kaz ta' ammissjoni tat-talbiet attrici f'kaz ta' nullita' ta' zwieg fis-sentenza **"Alexandra *sive* Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (A.C. 15 ta'

Jannar, 2002 - Citaz. Nru: 165/95/VDG) gie affermat il-principju *"din il-Qorti ma kienitx tkun ezonerata milli tisma', u naturalment tezamina u tivvaluta, il-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub (ara* ***"Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri",*** *(Prim'Awla, 4 ta' Novembru 1994);* ***"Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri",*** *(Prim'Awla, 3 ta' Ottubru 1995****);*** ***"Evelyn Agius vs John Borg****", (Prim'Awla, 4 ta' Ottubru 1995);* ***"Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"****, (Prim'Awla, 10 ta' Novembru 1995****);*** ***"Isabelle Zarb vs Stephen Attard"****, (Prim'Awla, 21 ta' Novembru 1995);* ***"Terrence Richard vs Maria Concetta Richard nee' Goodlip"****, (Prim'Awla, 22 ta' Frar 1996****);*** ***"Alfred Tonna vs Maria Tonna"****, (Prim'Awla, 31 ta' Jannar 1996);* ***"Bernardette Debono xebba Gauci vs Mario Debono",*** *(Prim'Awla, 16 ta' Settembru 1996).*

Illi l-ahhar stipulazzjoni li fuqha hija bbazata l-azzjoni attrici hija dik *ai termini* tal-**artikolu 19 (g)** li tipprovdi li z-zwieg huwa null:-

"(g) jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur".

Illi skond ***J. Edward Hudson*** *"a condition could either be suspensive or resolutive. It is suspensive if it delays the entry in effect of the obligation of an act until the condition itself is fulfilled. It is resolutive if it dissolves the obligation only if it verifies itself and therefore renders it null. e.g. "I*

will live in marriage with you until I find someone who is more wealthy than you" **("Handbook II for Marriage Nullity Cases"** *pg. 107*). Illi huwa mportanti li wiehed jinnota li din l-kundizzjoni tapplika biss ghall-kaz ta' annullament taz-zwieg jekk din il-kundizzjoni tirreferi ghall aveniment fil-futur.

(C) APPLIKAZZJONI GHALL-KAZ DE QUO.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-attrici sostniet li ghall habta tan-1995 l-attrici kellha grazzja ma' guvni Malti li hija kienet tafu bhala habib, izda ghalkemm kienet ghamlet minn kollox sabiex tattira l-attenzjoni tieghu hija ma rnexxilhiex. F'dan l-istess zmien kienet tmur ghand *fortune teller* jisimha Zara, ta' nazzjonalita' Libjana, u meta staqsietha dwar dan il-guvni, hija qaltilha li dan il-guvni ghandha tinsih ghaliex il-futur taghha kien ma' ragel ta' nazzjonalita' barranija li wara anke tizzewgu u li hija kienet ser tkun kuntenta b'dan iz-zwieg. Dan il-kliem kien jigi ripetut lilha kull darba li kienet tmur ghal sessjoni ghandha u barra minn dan kienet tghidilha wkoll li bis-sahha ta' dan iz-zwieg hija wkoll kienet ser tehles mill-problemi finanzjarji li l-attrici stqarret maghha li ghandha.

Illi wara hames (5) xhur minn meta bdiet ikollha dawn l-appuntamenti ma' din Zara, din ta' l-ahhar introducietha ma' ragel ta' nazzjonalita' Libjana wkoll li kien imur ghandha u li kienet ilha taf is-snin. Deher ragel pulit u edukat, u skond Zara kellu trobbija tajba hafna u li huwa

kellu x-xewqa li jsib mara Maltija jizzewwigha. Hija bdiet issibu jistenniha u Zara qaltilha li dak ir-ragel barrani li qaltilha qabel li hija kienet ser tizzewweg, kien proprju din il-persuna.

Illi kompliet tmur ghand din Zara, tant li bdiet temmen kull ma bdiet tghidilha sakemm hasset li ma setghatx tghaddi minghajr tali appuntamenti, u dan anke minhabba l-fatt li din Zara kienet qaltilha li hija kellha ncident tat-traffiku, li kien veru sehh fin-1994, li isem il-guvni li kellha grazzja mieghu kellhu ismu jibda b'ittra partikolari tal-alfabet u li kien jilghab il-futbol ma wiehed mill-klabbs f'Malta. U dettalji bhal dawn li l-attrici sostniet li kienu influwenzawha ferm.

Illi hija ghalhekk bdiet tiffrekwenta dan il-Libjan u bidlet anke tohrog mieghu, u dan anke kien fiz-zmien li l-guvni l-iehor ma riedx skond hija jaf biha, u kienet waqghet f'dipressjoni qawwija tant li kienet qed tigi kkurata b'kalmanti appositi. Lill-ommha bdiet tahtafha u ma titkellem xejn maghha, u kienet tghix id-dar minghajr missier ghaliex kien mejjet u ma' sitt hutha l-ohra.

Illi ghalhekk jidher li bbazat kollox fuq dak li kienet tghidilha din Zara, anke ghaliex kienet turiha futur sabih, u b'sahha t'hekk bdiet tmur aktar spiss ghandha, anke ta' kuljum. Wara tlett xhur li bdiet tohrog ma' dan il-Libjan, li huwa l-konvenut, dan issuggerielha li tizzewweg, u bl-inkoraggiment konstanti ta' din Zara, hija accettat anke

ghaliex Zara kien ippromettiet li kienet ser tibqa' tiggwidaha.

Illi fil-fatt hija ma qalet lill hadd biz-zwieg lanqas lill-familja taghha u zzewget bic-civil bla preparamenti ta' xejn, tant li ddiskriviet l-istess zwieg bhala gurnata bhall-ohrajn, hlief li hadet il-*leave* u maghhom giet Zara.

Illi fil-fatt ftehmu wkoll li ghall-ewwel ma kienitx ser tghix mal-konvenut sabiex imbaghad tghid lill-genituri taghha bil-mod. Fil-fatt hija ssostni li qatt fil-fatt ma ghexet mal-konvenut u ma qalet lill hadd b'dan hlief wara ftit gimghat li zzewget, u dan lil ohta Lynn li kienet Malta wara li marret tistudja l-Ingilterra. Dan sar ghaliex ohtha qaltilha li kienet qed tghix fi shab u l-attrici stqarret kollox, inkluz l-influwenza li kellha fuqha din Zara.

Illi bl-ghajnuna ta' ohtha u ta' kura medika hija bidlet tirrealizza l-izball li kienet ghamlet b'idejha u dan b'hafna pacenzja minn ohtha u wkoll b'certu tbatija, u spiccat biex qatghet kull kuntatt ma' din Zara. Fil-fatt spiccat marret fittxet lill-konvenut u qaltlu li hija ma kienitx thobbu u ma setghu qatt jghixu flimkien, u huwa qallha li fil-kultura tieghu l-imhabba tigi wara z-zwieg, pero' minn dakinhar l-kontendenti qatt ma fittxew jew kellmu lill xulxin. Wara xi sena qabdet relazzjoni mal-guvni Malti li semmiet qabel u kellha minn dejjem grazzja mieghu u regghet bdiet tahdem.

Illi din ix-xhieda tal-attrici fl-affidavit taghha tas-17 ta' Jannar 2001 tinsab kkoroborata mix-xhieda ta' ohtha Lynn Formosa fl-affidavit taghha tal-4 ta' April 2001 u meta semghet l-istorja kollha hasset li ohtha kienet giet *brainwashed* minn din Zara.

Illi minn dan kollu jirrizulta li l-kunsens tal-attrici ghall-istess zwieg kien ivvizzjat *stante* li litteralment u fl-opinjoni ta' din il-Qorti, abbazi dejjem tax-xhieda li giet prodotta quddiemha, l-attrici ma kienitx qed tagixxi bil-volonta' proprju taghha, izda kienet tagixxi biss ghaliex din il-persuna Zara tant sar kellha influwenza fuqha, li bidlet taghmel dak kollu li tghidilha; din l-influwenza giet accentwata mill-fatt li l-attrici kienet f'dak iz-zmien qed tigi kkurata minhabba dipressjoni qawwija li kellha fuqha, anke minhabba xi dizappunti li hija kellha, f'mohhha, fil-hajja taghha, inkluz il-fatt li f'dak il-perjodu l-guvni li hija verament jidher li kellha gibda lejh, ma kienx qed jirrispondi ghall-avvanzi taghha, bil-konsegwenza li l-attrici spiccat ghal kollox dipendenti fuq dak li kienet qed tghidliha din Zara.

Illi l-attrici fil-fatt spiccat qatghet ir-relazzjoni taghha ma' kulhadd, u peress li din Zara kienet qed tghidilha li zwieg mal-konvenut kien ser isolvilha l-problemi kollha taghha, kemm dwar l-istat ta' animu taghha, u kemm finanzjarjament, hija l-ewwel spiccat tohrog mal-istess konvenut, *nonostante* li ma kellha ebda gibda lejh, wisq anqas sentimenti, u anke sahansitra zzwewgitu, wara tliet

xhur li kienet bdiet tohrog mieghu, bil-mohbi anke tal-familja taghha.

Illi hija wkoll ghamlet kundizzjoni li ma jghixux flimkien ghall-ewwel sakemm ikollha l-kuragg tghid lill-genituri taghha, u fil-fatt izzewget bhal ma hadd kien jaf u baqghet tghix mal-genituri taghha, tant li rrizulta li l-istess partijiet lanqas biss qatt ghexu flimkien wara z-zwieg.

Illi ma hemm l-ebda dubju li dan il-kaz juri difett ta' diskrezzjonijiet gravismu dwar iz-zwieg u l-elementi essenzjali tieghu, anzi din il-Qorti tazzarda tghid li bejn il-partijiet qatt ma kien hemm l-anqas bazi ta' kunsens ghal dan iz-zwieg, *stante* li din ir-rabta saret biss min-naha tal-attrici ghaliex hija kienet taht l-influwenza ta' din Zara u xejn izjed, fil-waqt li min-naha tal-konvenut huwa zzewweg ghaliex ghar-ragunijiet tieghu, huwa ried li jizzewweg mara Maltija.

Illi ma hemm l-ebda dubju ghalhekk li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni tal-hajja mizzewga u dwar id-drittijiet u obbligi naxxenti mill-istess, u fil-kaz tal-attrici jidher li ma kien hemm kunsens assulutament ta' xejn, ghaliex fl-istat li kienet hija kienet qed tigi mmexxija kompletament minn din il-mara Libjana, u wkoll b'effett tal-kundizzjoni ta' dipressjoni u kura medika li hija kienet qed tircievi hija lanqas kienet kapaci sabiex taghmel ghazla jew ohra, u kienet inkapaci li tirrezisti l-influwenza notevoli ta'

din il-persuna, li fl-opinjoni ta' din il-Qorti f'dak iz-zmien irrenduha inkapaci li jkollha kwalunkwe kunsens.

Illi dan huwa manifestat mill-fatt li mill-provi ma jidhirx, li apparti dak li dahlitilha f'mohha din Zara, kien hemm xi raguni ghaliex hija zzewget lill-konvenut, li tidher li ma kienet taf xejn dwaru, u lanqas ebda xewqa li toqghod mieghu, u fil-fatt qatt ma qaghdet mieghu; dan jinsab ukoll kkonfermat mill-fatt li tali zwieg sar minghajr preparamenti, u ma qalet lill hadd dwaru, u li l-attrici qatt ma ghamlet tentattiv li tghix almenu mal-istess konvenut; jidher li l-konvenut dan it-tentattiv lanqas ghamlu hu min-naha tieghu.

Illi jidher ghalhekk li l-kunsens tal-partijiet kien ukoll vizzjat ghaliex kien hemm l-eskluzjoni *a priori* u fil-mument tal-kunsens ghal wiehed mill-elementi essenzjali taz-zwieg u cjoe' l-konvivenza, li twassal ghall-eskluzjoni ta' elementi ohra daqshekk essenzjali ghall-istess zwieg bhal prokreazzjoni ta' l-ulied u li l-kontendenti jghixu bhala familja.

Illi ghalhekk jidher li abbazi tal-premess it-talba attrici ghandha tigi milqugha abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255.**

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-kontumacja tal-konvenut, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn l-attrici u l-konvenut huwa null u bla effett fil-Ligi *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi l-ispejjez tal-kawza jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

Onor. Imhallef Raymond C. Pace LL.D.
27 ta' Gunju 2002

Mario Debono
Deputat Registratur
27 ta' Gunju 2002